

Informe INSOCAT

per a la millora de l'acció social

**Indicadors socials
a Catalunya en relació
al context estatal i europeu**

**Núm. 8 | LA CRISI NO S'ACABA,
LA POBRESA ES CRONIFICA**

entitats
catalanes
d'acció
social

VERSIÓ REDUÏDA

**Podeu consultar l'informe complet a
[www.acciosocial.org/que-fem/informes-i-publicacions/
insocat-informe-dindicadors-socials](http://www.acciosocial.org/que-fem/informes-i-publicacions/insocat-informe-dindicadors-socials)**

**Amb la col·laboració de Jordi Mir, investigador social;
i Júlia Montserrat, doctora en Economia**

JULIOL 2017
www.acciosocial.org

ECAS és una federació d'Entitats Catalanes d'Acció Social que treballen de manera prioritària amb col·lectius en situació o risc d'exclusió social.

L'atenció directa que presten les organitzacions membres d'ECAS i la tasca de la pròpia federació per vertebrar el sector es fonamenten en la lluita per la igualtat d'oportunitats per a tota la població, així com en la voluntat de transformar la societat per fer-la més justa i equitativa. El nostre objectiu és sumar esforços i vehicular-los per afavorir la inclusió, fer efectius els drets de les persones, promoure la plena ciutadania i contribuir al benestar de tota la població mitjançant la construcció d'una societat basada en el compromís i la coresponsabilitat, amb una cohesió social sòlida i duradora de la qual tots siguem partícips.

INTRODUCCIÓ	3
Metodologia: la tria dels indicadors	4
Definicions i anàlisi	5
Aportacions qualitatives d'entitats d'ECAS	5
1. POBRESA I EXCLUSIÓ SOCIAL	6
1.1. Taxa AROPE (Taxa de risc de pobresa o exclusió social)	6
1.2. Taxa de risc de pobresa	8
1.3. Intensitat de la pobresa	10
1.4. Desigualtat d'ingressos	12
2. TREBALL I ATUR	13
2.1. Evolució recent de l'atur	13
2.2. Atur de llarga durada	15
2.3. Llars sense ocupació	16
2.4. Condicions de treball	17
2.5. Ingressos procedents del treball	19
3. SALUT. MORTALITAT, HOSPITALITZACIONS, COMPLEXITAT CLÍNICA I CONSUM DE FÀRMACS	20
4. EDUCACIÓ, ATUR I POBRESA	23
5. HABITATGE. DESNONAMENTS I POBRESA ENERGÈTICA	25
6. PROTECCIÓ SOCIAL. RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ	26
7. PENSIONS	28
7.1. Impacte de les pensions en la pobresa	28
7.2. Bretxa de les pensions entre homes i dones	29
7.3. Capacitat adquisitiva dels pensionistes en el present i en el futur	30

INTRODUCCIÓ

L'any 2016 ens deixa un augment de les rendes mitjanes i un augment, també, de la pobresa. **La societat catalana s'enriqueix i s'empobreix alhora.** Es pot fer un discurs optimista i positiu destacant el creixement, interpretar fins i tot que hem sortit de la situació de crisi econòmica dels darrers anys. Però aquest discurs només se sosté si no atenem a l'**augment de la pobresa i a la seva cronificació.** Ja fa anys que una cinquena part de la població catalana –actualment un 19,2%– es troba en situació de risc de pobresa. Més enllà de l'estadística, ho continuem constatant les entitats socials amb una mirada i una experiència que ens permet **superar les limitacions de les dades quantitatives i copsar la realitat de la pobresa i la precarietat en tota la seva complexitat.**

Els ingressos mitjans nets han crescut el 2016: 12.660 euros per persona, un 3,1% més que l'any anterior, i 31.339 euros per llar (dues persones adultes i dos infants), un 2,2% més. Tot i això, augmenta la pobresa. Les dades ens situen en un escenari que convé valorar detingudament. Com és possible que això passi? El motiu és que **la nostra societat genera més riquesa** –així ha estat el 2016–, **però això no suposa una millora de les condicions de vida del conjunt de la població.** La clau està en el repartiment de la riquesa generada.

En anys anteriors es donava la paradoxa que estadísticament es reduïa la pobresa (hi havia menys persones pobres) perquè el conjunt de la societat era més pobre. Tal com es calcula la pobresa, amb un llindar relatiu, calia disposar de menys recursos per ser considerada una persona pobre. L'any 2016, en donar-se una millora de la situació econòmica que reverteix en els ingressos d'una part de la població, el llindar de la pobresa (60% de la mediana nacional dels ingressos disponibles anuals equivalents, després de transferències socials) s'estableix en un valor més alt. **Si la millora hagués estat uniforme** –repartida de manera més o menys equitativa–, **moltes persones haurien millorat la seva situació i ja no serien considerades pobres. Però no ha estat així.**

Una part de la nostra societat no rep aquestes millores, per exemple perquè té feina però és un lloc de treball que precaritza la seva vida; perquè no disposa de mecanismes de protecció social; o perquè els ajuts que rep són tan limitats que no l'allegeuen suficientment. La idea que tenir feina permet evitar la pobresa cada any es demostra més falsa perquè tenim un **volum creixent de persones que, tot i treballar, continuen empobrides.** La proliferació de llocs de treball amb condicions laborals precàries (temporalitat, salaris baixos, etc.) continua alimentant el fenomen dels treballadors pobres, del qual alertàvem el 2014 a l'INSOCAT número 4: **la taxa de risc de pobresa en el treball ha passat d'un 8,6% el 2008 a un 12% el 2016.**

En el treball directe des de la proximitat amb les persones que més pateixen aquesta situació s'observa **una realitat de pobresa i dificultats que les dades quantitatives disponibles actualment no mostren.** Les aportacions qualitatives de professionals que presten atenció directa a col·lectius en situació o risc d'exclusió social ho evidencien i posen de manifest el parany que suposa mesurar amb paràmetres obsolets. L'indicador de privació material severa, per exemple, és un dels que caldria revisar, ja que hi ha persones que tot i consumir carn de manera regular i disposar de televisor, cotxe o telèfon –alguns dels ítems que es tenen en compte en aquest paràmetre– viuen en condicions molt difícils. Constatem que **la nostra societat no garanteix al conjunt de la població una vida digna** i que hi ha persones que viuen amb un alt nivell de desprotecció que les dades actuals no són capaces de registrar.

En un escenari d'**afebliment dels drets**, amb regles noves a causa del trencament del pacte social que va donar origen a l'Estat de Benestar, quantificar a partir dels mateixos indicadors –en termes de més o menys ocupació, per exemple– no permet fer una diagnosi completa i comprensible. Cal complementar i interpretar les dades estadístiques amb **informació qualitativa que mostri realitats ocultes –o ocultades–** i contribueixi al debat sobre com afrontar-les.

Com apuntàvem a l'INSOCAT número 6 (novembre 2015), el volum de població en situació de pobresa i vulnerabilitat planteja interrogants sobre el sistema de protecció social, molt limitat per la **forta vinculació de la major part de les prestacions a les trajectòries laborals**. El context actual planteja la necessitat de reformular el model, que no va ser concebut per afrontar la pobresa des d'una **perspectiva global i preventiva**. Alhora que se simplifica el sistema i es compacten els ajuts, cal tenir present com condiona la trajectòria vital de les persones la seva situació socioeconòmica per desenvolupar **polítiques que garanteixin una veritable igualtat d'oportunitats**.

A més, en aquesta edició recollim dades d'informes nous que fóra bo que tinguessin també continuïtat. **La perspectiva de gènere, les desigualtats en salut o l'equitat en l'educació** són algunes de les variables que incorporen i donen peu a dades que encara no es treballen en les enquestes habituals dels organismes oficials.

Metodologia: la tria dels indicadors

La periodicitat de l'informe INSOCAT respon a la voluntat de seguir l'evolució de la nostra realitat, més enllà de disposar de fotografies puntuals, i per això el document recull indicadors elaborats de manera regular per institucions reconegudes per les administracions públiques i el món acadèmic. L'eina principal per a l'estudi dels processos d'exclusió social i les situacions de pobresa és l'Enquesta de Condicions de Vida, que és la font principal de les dades exposades.

Ens basem en els indicadors europeus de pobresa i exclusió social consensuats a nivell polític, acadèmic i de la societat civil a la Cimera de Lisboa de l'any 2000 (indicadors Laeken), que permeten comparar els resultats de les polítiques estatals en funció d'uns objectius comuns de lluita per a la inclusió social. Ara ens trobem en el marc de l'Estratègia Europa 2020, que ha marcat uns objectius europeus i estatals per reduir l'exclusió social en aquest termini.

L'informe detalla els indicadors Laeken disponibles en l'àmbit català i els complementa amb altres que ens aproximen a la realitat de la pobresa i l'exclusió social al nostre país, com per exemple els referents a les execucions hipotecàries o els procedents dels àmbits de la salut i l'educació analitzats en estudis recents impulsats per la Generalitat de Catalunya. En la mesura del possible, es presenta una comparació de dades a nivell català, espanyol i europeu, i se segmenten en funció de les variables de sexe, edat, nivell educatiu, origen, activitat econòmica i règim de residència.

Pel que fa a la continuïtat dels indicadors, cal esmentar els canvis metodològics incorporats per l'Idescat a partir de 2013 en el càlcul dels ingressos de les llars, que milloren la informació perquè combinen la facilitada pels enquestats amb la dels registres administratius, però alhora produeixen un trencament amb els resultats de les edicions anteriors.

També fem constar el dèficit de dades i indicadors en diferents àmbits i amb perspectiva de gènere, que impedeixen mostrar de manera rigorosa i detallada la influència de la condició socioeconòmica i del gènere de les persones en les seves oportunitats laborals, la seva salut o la seva educació. Sense més dades i indicadors que permetin establir certes correlacions, determinades realitats romandran invisibles i no s'hi podrà incidir com cal.

Per exemple, el fet que la taxa de pobresa tingui en compte els ingressos de les persones, però no la despesa que cal per cobrir les necessitats bàsiques, dona un retrat de la pobresa incomplet, ja que es desconeix l'esforç que suposa per a una família el pagament de despeses tan bàsiques com l'habitatge o els subministres de llum i aigua. Així mateix, caldria afinar en la detecció de perfils de pobresa extrema mitjançant el creuament de variables com la taxa de pobresa, la nacionalitat, el tipus d'activitat, la formació, el tipus de llar, l'edat o el sexe.

Definicions i anàlisi

Cadascun dels epígrafs de l'informe s'obre amb les definicions necessàries dels conceptes vinculats i inclou una anàlisi de les dades corresponents a cada punt. La majoria de les definicions estan basades en les de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), adaptades a un llenguatge entenedor en la mesura del possible.

→ Aportacions qualitatives d'entitats d'ECAS

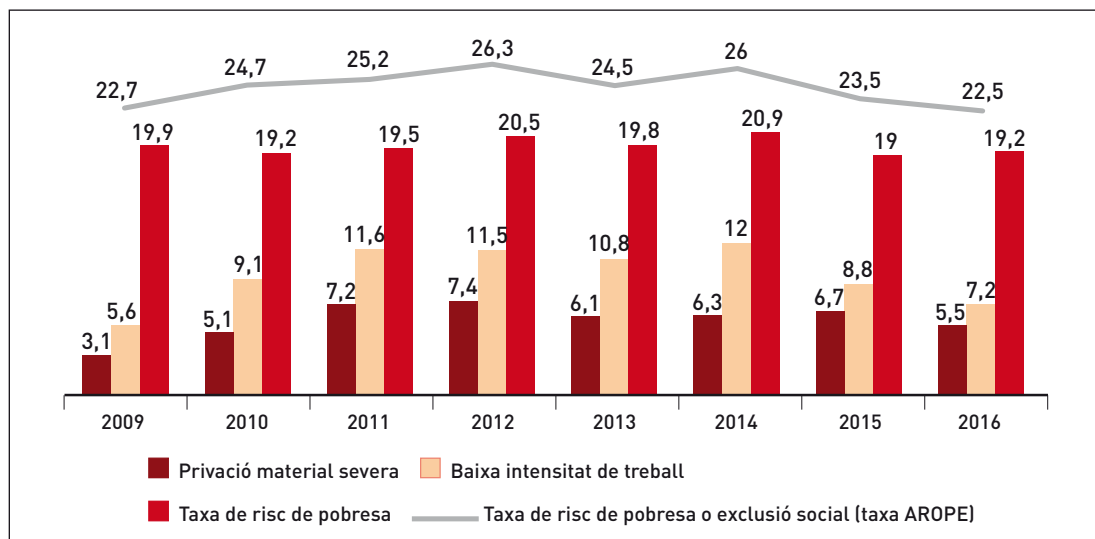
Les dades quantitatives s'analitzen a la llum del que constatem quotidianament les entitats d'acció social i es complementen amb valoracions qualitatives obtingudes a través d'un *focus grup*. La sessió permet contrastar, interpretar i il·lustrar el que mostren les dades recollides en els diversos estudis consultats. En aquesta ocasió hi han participat diversos membres de la vocalia de Pobresa d'ECAS i altres de professionals d'entitats de la federació: Karmele Equiza (Fundació Adsis), Jordi Foix (Fundació Els Tres Turons), Xavier Orteu (Inscercoop), Lúdia Solé (Fundació Salut Alta), Sira Vilardell (Fundació Surt) i Teresa Crespo (Ventijol, presidenta d'ECAS).

1. POBRESA I EXCLUSIÓ SOCIAL

1.1. Taxa AROPE (Taxa de risc de pobresa o exclusió social)

Definició | Per tal de reflectir el caràcter multifactorial de la pobresa, la taxa AROPE (*At-Risk-of Poverty and Exclusion*) té en compte tres indicadors: la població que viu sota el llindar de pobresa (en llars amb una renda inferior al 60% de la mediana de la renda nacional), la població afectada per una privació material severa (no poden permetre's el pagament de quatre dels següents nou ítems: hipoteca, lloguer o pagaments a termini; manteniment de l'habitatge a una temperatura adequada; una setmana de vacances l'any; un àpat amb carn, pollastre o peix cada dos dies; telèfon; televisió; rentadora; cotxe; despeses imprevistes), i la població amb baixa intensitat de treball per llar (nombre de mesos treballats durant l'any per part de tots els membres de la llar en edat laboral en relació als mesos que teòricament podrien treballar; una intensitat de treball igual o inferior a 0,20 es considera baixa).

Gràfica 1. Taxa de risc de pobresa o exclusió social (ARPE) i els seus components a Catalunya, 2009-2016 (%)

Font: Idescat. A partir de dades de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE

Taula 1. Taxa AROPE segons variables a Catalunya, 2015-2016 (%)

Sexe	2015	2016
Homes	23,3	21,1
Dones	23,8	24,0
Edat		
Menys de 18 anys	31,7	26,6
De 18 a 64 anys	24,1	23,1
65 anys i més	12,8	16,4
Activitat		
Ocupats	15	14,1
Ocupats assalariats	13,7	13,5
Ocupats empresaris	21,4	16,9
Aturats	54,6	56,8
Jubilats	10,9	13,8
Nacionalitat		
Espanyola	19,1	19,7
Resta del món	51,8	45,3
Per nivell formatiu assolit		
Educació primària o inferior	29,1	27,9
Educació secundària 1r cicle	34	31,9
Educació secundària 2n cicle	21,8	22,5
Educació superior	9,3	11,1

Font: Idescat. A partir de dades de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE

Anàlisi:

- En els cinc darrers anys la taxa AROPE s'ha mantingut entre el 24,7% (2010) i el 22,5 % (2016), de manera que cal atendre la cronificació de la pobresa que això implica. **Gairebé una quarta part de la població de Catalunya està en risc de pobresa o exclusió social:** el 2016 un 19,2% viu amb ingressos per sota del llindar de pobresa, un 5,5% en llars amb privació material severa i un 7,2% en llars amb baixa intensitat de treball.
- Les dades de 2016 presenten una **lleugera millora del conjunt d'indicadors:** la taxa AROPE passa del 26% (2014) al 22,5%, el percentatge de població per sota del llindar de la pobresa del 20,9% (2014) al 19,2% (dues dècimes per sobre del de 2015, que va baixar fins el 19%), la baixa intensitat del treball del 12% (2014) al 7,2% i la privació material severa del 6,3% (2014) al 5,5%.
- **Més de la meitat de les persones en situació d'atur estan en risc de pobresa i exclusió social,** i el percentatge augmenta: ha passat del 52% el 2013 al 56,8% el 2016. Es mostra així la importància de tenir feina en termes d'ingressos i el fet que no disposem de mecanismes efectius per garantir unes condicions de vida òptimes a les persones sense feina remunerada.
- Hi continua havent **més risc de pobresa entre la població ocupada que entre la jubilada** (una diferència lleugera), la qual cosa evidencia que estan més protegides les persones que disposen de pensions que les que depenen de salaris. Hi ha formes de treball remunerat que no eviten el risc de pobresa: a causa de la inestabilitat i la precarietat de les condicions laborals (salaries baixos, jornades parcials, intermitència en l'ocupació...), **tenir feina no és garantia de no caure en la pobresa o sortir-ne.**

- La població de nacionalitat estrangera presenta una taxa de risc de pobresa i exclusió social molt superior a la de la població amb nacionalitat espanyola (45,3% vs. 19,7%), malgrat haver-se reduït respecte a 2015 (51,8%).

→ Aportacions qualitatives

«Potser algunes xifres reflecteixen una lleugera millora, però el context ha empitjorat molt. No hi ha habitatge accessible per a tothom, les prestacions no cobreixen les necessitats existents, els salaris són baixos i la inseguretats i la precarietat laborals són més elevades.»

Teresa Crespo, ECAS

«Les entitats de l'àmbit social detectem la part dels que ho passen pitjor. Les dades homogeneïtzen, no posen el focus en els col·lectius que tenen més dificultats. Per exemple, a Barcelona tenim una bombolla immobiliària que té repercussió en moltes altres coses: joves que no es poden emancipar, impossibilitat de pagar el lloguer... Hi ha joves preparats, universitaris i pobres. D'altra banda, la població estrangera és una bossa amb molts matisos, però molt colpejada per la qüestió socioeconòmica i amb feines sense cap tipus de condició mínima (horari, sou, dies de festa...)»

Karmele Equiza, Fundació Adsis

1.2. Taxa de risc de pobresa

Definició | Percentatge de persones que viuen en llars amb una renda disponible equivalent inferior al 60% dels ingressos medians corresponents al tipus de llar. L'equivalència es construeix sobre la base dels índexs de l'OCDE modificats.

Taula 2. Taxa de risc de pobresa a Catalunya, Espanya i UE, 2013-2016 (%)

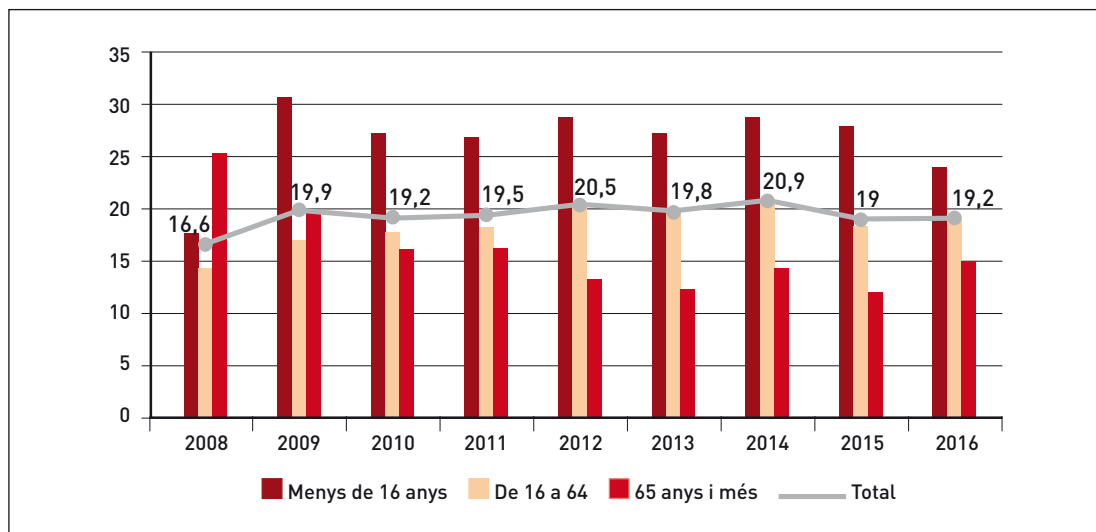
	2013	2014	2015	2016
Catalunya	19,8	20,9	19,0	19,2
Espanya	20,4	22,2	22,1	22,3
Unió Europea	16,6	17,2	17,3(e)	Nd

Font: Idescat. A partir de les dades de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE

(e): valor estimat

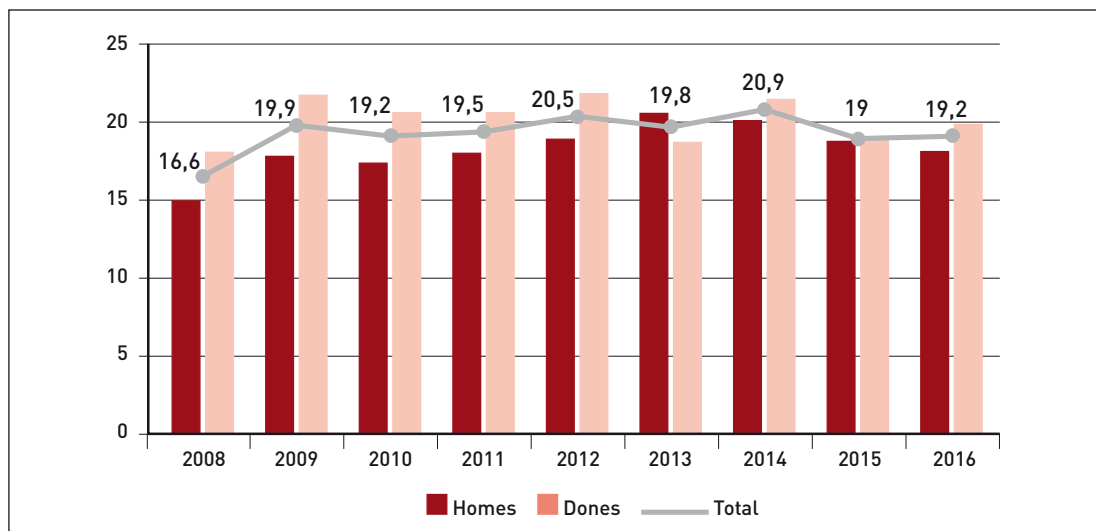
Nd: dada no disponible

Gràfica 2. Taxa de risc de pobresa a Catalunya. Per edat, 2008-2016 (%)

Font: Idescat. A partir de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE

Gràfica 3. Taxa de risc de pobresa a Catalunya. Per sexe, 2008-2016 (%)

Font: Idescat. A partir de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE

Taula 3. Renda mitjana neta anual de les llars a Catalunya, 2013-2016 (euros)

	2013	2014	2015	2016
Per llar	30.423	30.407	30.655	31.339
Per persona	12.111	12.205	12.283	12.660

Font: Idescat. A partir de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE

Anàlisi:

- **Malgrat incrementar-se els ingressos mitjans nets** per persona (12.660 euros, +3,1%) i per llar (31.339 euros per llar de dues persones adultes i dos infants, +2,2%), **la pobresa augmenta**. La societat creix econòmicament, però a la vegada hi ha més persones empobrides.
- **La taxa de risc de pobresa entre la gent gran (15%) torna a augmentar** després de baixar entre 2009 (19,9%) i 2013 (12,4%). Les persones que disposen d'un ingrés garantit poden estar més protegides en moments determinats (com ha estat el cas dels pensionistes durant els anys de crisi, en què el conjunt de la població s'ha empobrit i en termes relatius la situació de la gent gran ha millorat), però quan el llindar de pobresa s'eleva (+4% el 2016), emergeix de nou la seva vulnerabilitat. [Per aprofundir en aquest sector de població vegeu l'[INSOCAT número 7](#), setembre 2016.]
- La taxa de risc de pobresa entre les persones menors de 16 anys disminueix, però se situa encara en el 24%. Això vol dir que **una quarta part dels infants i adolescents són pobres**, un fet amb múltiples implicacions que hipoteca el seu futur i el del conjunt de la societat.

→ Aportacions qualitatives

«Una persona gran amb pensió no és pobre estadísticament, però potser manté fills i nets a casa o paga els deutes d'aquests familiars. Aquesta és una cara molt poc visible de la pobresa real. Hi ha molta pobresa oculta perquè de portes endins fan mans i mànigues per sortir-se'n.»

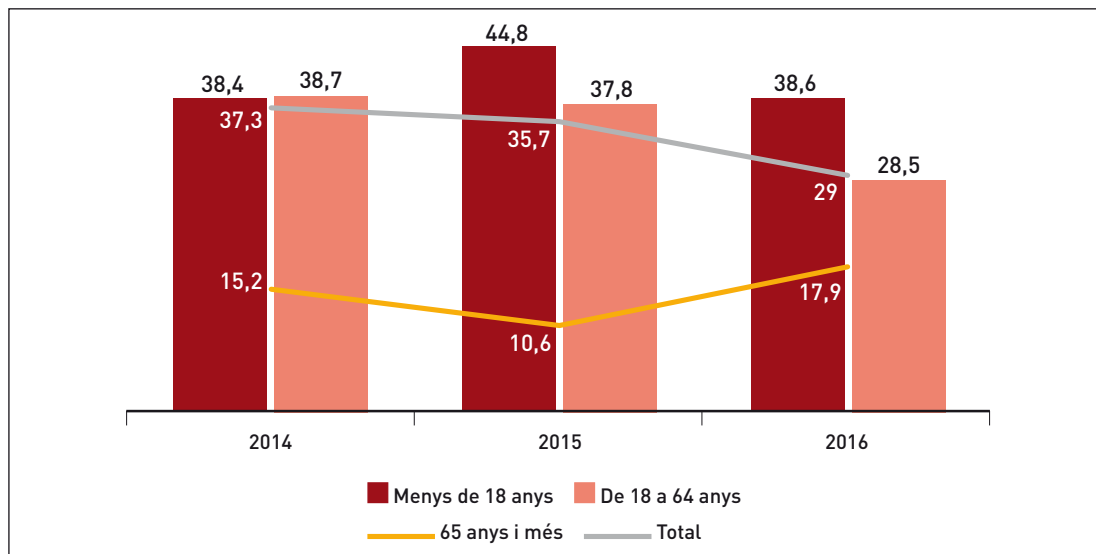
Sira Vilardell, Fundació Surt

1.3. Intensitat de la pobresa**Definicions**

Intensitat de la pobresa: La taxa de risc de pobresa ens informa sobre el percentatge de població que es troba en risc de patir pobresa i de quins són els grups poblacionals més afectats. D'aquesta manera es busca tenir més coneixement del grau de pobresa que pateixen les persones i ja no en la xifra de persones considerades pobres. El principal indicador del que disposem és la **bretxa de la pobresa**.

Bretxa del risc de pobresa: Mostra en percentatges la distància entre la mediana dels ingressos equivalents a la població en risc de pobresa i el llindar establert. És un valor relatiu que mostra «com de pobres són els pobres». Si el valor és elevat pot indicar una major diferència d'aquest grup respecte els que estan per sobre del llindar, o bé una elevada dispersió dels ingressos dins del grup de risc, cosa que implicaria una major desigualtat dins del grup. Per poder extreure conclusions globals cal combinar la bretxa de risc de pobresa amb els indicadors que fan referència als ingressos.

**Gràfica 4. Taxa d'intensitat o bretxa del risc de pobresa a Catalunya.
Per grups d'edat, 2014-2016 (%)**

Font: Idescat. A partir de dades de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE

**Taula 4. Intensitat o bretxa del risc de pobresa a Catalunya, Espanya i Unió Europea.
Per grups d'edat, 2015 (%)**

	Catalunya	Espanya	Unió Europea
Menys de 18 anys	44,8	40,0	26,0
De 18 a 64 anys	37,8	35,0	27,1
65 anys i més	10,6	14,2	16,4
Total	35,7	33,8	24,8

Font: Idescat. A partir de dades de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE i Eurostat

Anàlisi:

- L'any 2016 la bretxa del risc o intensitat de pobresa se situa en el 29%. És el segon any de reducció des del punt màxim d'un 37,3% (2014), però tot i aquest descens la xifra encara és molt superior al 16,6% de 2008. La pobresa intensa està instal·lada i les dades comparatives a nivell territorial, de 2015, situen Catalunya en una situació pitjor (35,7%) que Espanya (33,8%) i la Unió Europea (24,8%).
- Les persones menors de 18 anys i les d'entre 18 i 64 anys són les que tenen una major intensitat de risc de pobresa: 38,6% i 28,5%, respectivament. La pobresa es cronifica i està arrelada amb una gran intensitat a les llars amb població infantil i juvenil.

→ Aportacions qualitatives

«Quan parlem de pobresa severa hauríem de tenir molt clar que al país el conjunt de la població ens hem empobrit i, per tant, les persones pobres ho són molt més que abans. Això implica que la situació de pobresa i les condicions de vida són cada vegada pitjors.»

Teresa Crespo, ECAS

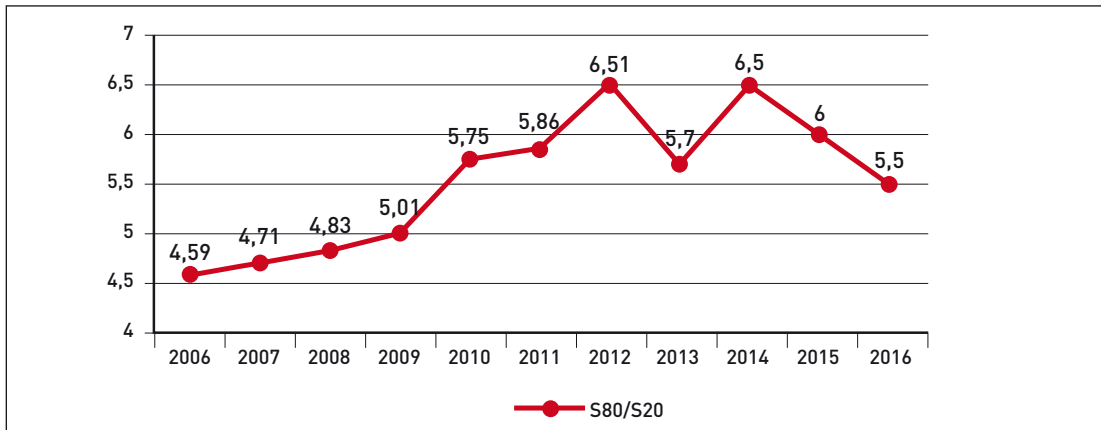
1.4. Desigualtat d'ingressos

Definicions

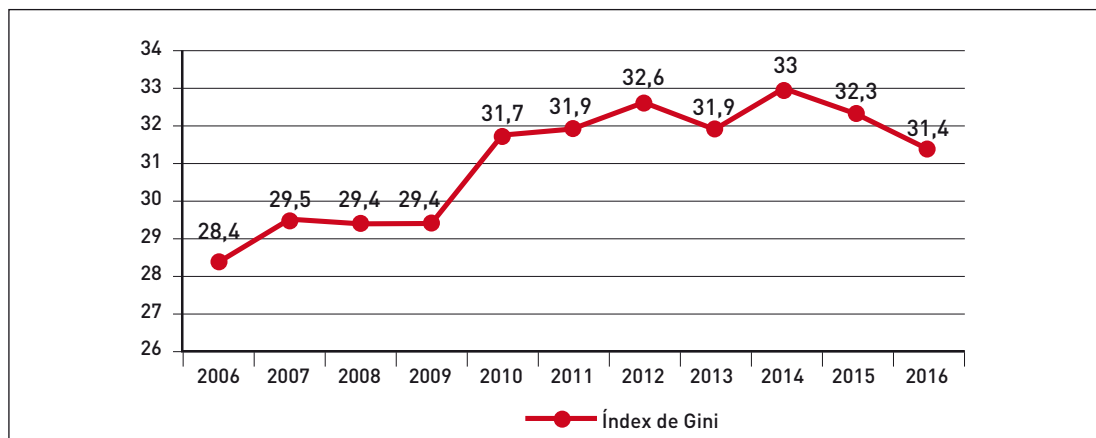
S80/20: L'índex de ràtio S80/20 mesura la desigualtat en la distribució a través de ràtios entre percentils. S'interpreta com la proporció dels ingressos totals percebuts pel 20% de la població amb majors ingressos en relació a la percebuda pel 20% de la població amb menors ingressos.

Índex de Gini: Mesura el grau de desigualtat entre els ingressos d'una comunitat. El rang dels valors és d'entre 0 i 1 quan s'expressa com a coeficient (el valor 1 correspon a la màxima desigualtat i el 0 a la màxima igualtat) o d'entre 0 i 100 quan s'expressa com a índex. L'índex de Gini permet comparacions territorials i temporals, possibilitant una anàlisi que palesa l'augment o la disminució de la desigualtat econòmica.

Gràfica 5. Desigualtat de la distribució de la renda (S80/S20) a Catalunya, 2006-2016

*Unitat: Desigualtat de renda entre el quintil superior i el quintil inferior
 Font: Idescat. A partir de dades de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE
 La renda recollida correspon a l'any natural anterior al de l'enquesta*

Gràfica 6. Desigualtat de la distribució de la renda a Catalunya: índex de Gini, 2006-2016 (%)

*Unitat: Desigualtat de renda entre el quintil superior i el quintil inferior
Font: Idescat. A partir de dades de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE
La renda recollida correspon a l'any natural anterior al de l'enquesta*

Anàlisi:

- L'any 2016 el 20% de la població amb un nivell econòmic més alt guanya 5,5 vegades el que guanya el 20% de la població amb un nivell econòmic més baix. Hi ha una tendència a la reducció de la gran desigualtat existent durant aquests anys.
- L'índex de Gini disminueix lleugerament a Catalunya (33% el 2014 vs. 31,4 el 2016), però continua tres punts per sobre de fa una dècada i quatre dècimes per sobre de la mitjana de la Unió Europea (31% el 2015).

→ Aportacions qualitatives

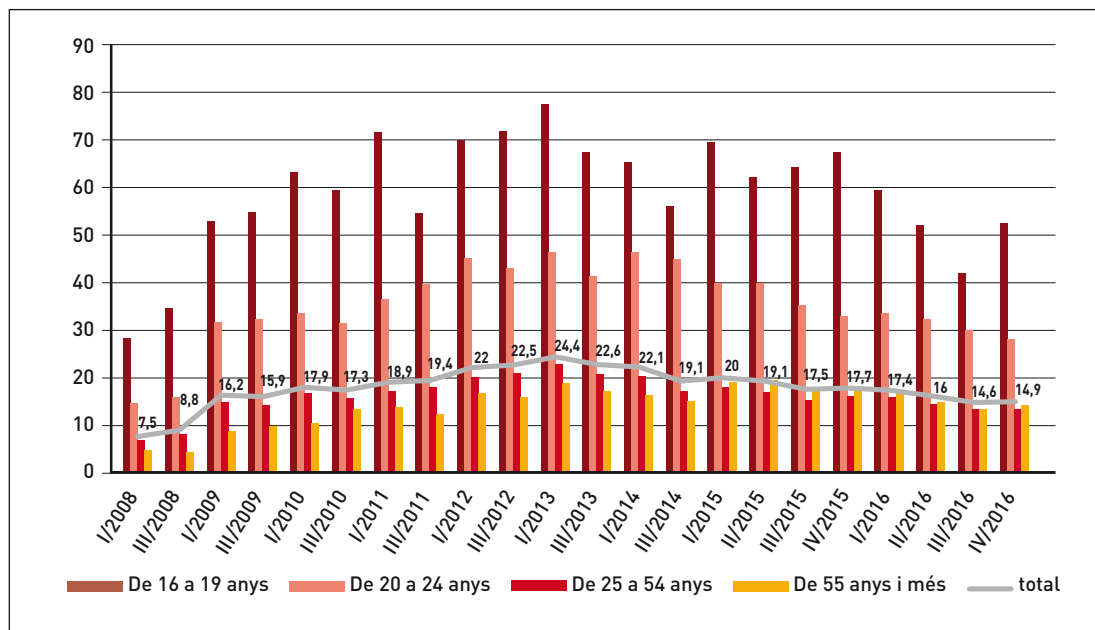
«Les entitats veiem que els pobres cada vegada són més pobres i que costa molt sortir del cercle d'exclusió; ni tan sols treballar és garantia. Hi ha persones que tenien situacions sostingudes o normalitzades, plenament integrades a la societat, i que un cop entren en deutes cauen en una espiral de la que costa molt sortir.»

Sira Vilardell, Fundació Surt

2. TREBALL I ATUR**2.1. Evolució recent de l'atur**

Definició | L'Enquesta de Població Activa considera aturades aquelles persones de 16 anys o més que reuneixen simultàniament les condicions següents: a) estar sense feina, no haver tingut una ocupació per compte d'altri ni per compte propi durant la setmana de referència; b) en recerca de feina: haver iniciat la recerca de feina per compte aliè, o haver fet gestions per establir-se pel seu compte durant el mes precedent; c) estar disponible per treballar, en condicions de començar a fer-ho en un termini de dues setmanes.

Gràfica 7. Taxa d'atur a Catalunya. Per grups d'edat, dades trimestrals 2008-2016 (%)

Font: Idescat a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Anàlisi:

- A partir de 2013 es percep una lleugera tendència a la millora de l'atur que es manté des de llavors, però tot i la disminució les xifres continuen sent molt elevades especialment entre els joves: el 52,5% de la població entre 16 i 19 anys i el 27,9% entre els 20 i els 24 anys està a l'atur. Davant el 18,7% d'atur juvenil a la Unió Europea, a Catalunya la taxa per al conjunt de menors de 25 anys és del 34,3%.
- La taxa d'activitat de les persones d'entre 20 i 24 anys s'està reduint, la qual cosa indica que la ja elevada taxa d'atur en aquest grup d'edat augmentaria encara més si les persones que han optat per estudiar o han desistit de buscar feina passessin a fer-ho. [Vegeu [informe complet](#)]
- La perspectiva de gènere en l'anàlisi de l'ocupació mostra **desequilibris significatius entre les tasques que desenvolupen homes i dones**: per cada set homes en càrrecs de direcció o gerència, per exemple, hi ha només tres dones. [Vegeu [informe complet](#)]

→ Aportacions qualitatives

«La gent jove s'està acostumant a unes condicions de treball que fa quinze anys eren inacceptables: sous inferiors als mil euros, contractes de tres mesos o menys, o inclús per setmanes o dies... Això ens porta a la manca d'expectatives respecte a gaudir d'una pensió digna en el futur.»

Jordi Foix, Fundació Els Tres Turons

«La taxa d'atur femenina ha baixat perquè les dones marxen del mercat laboral. En situacions de crisi i ingressos insuficients, compensa més quedar-se a casa i no haver de pagar serveis per a la cura dels infants, la qual cosa fa recular la presència de la dona al mercat laboral.»

Teresa Crespo, ECAS

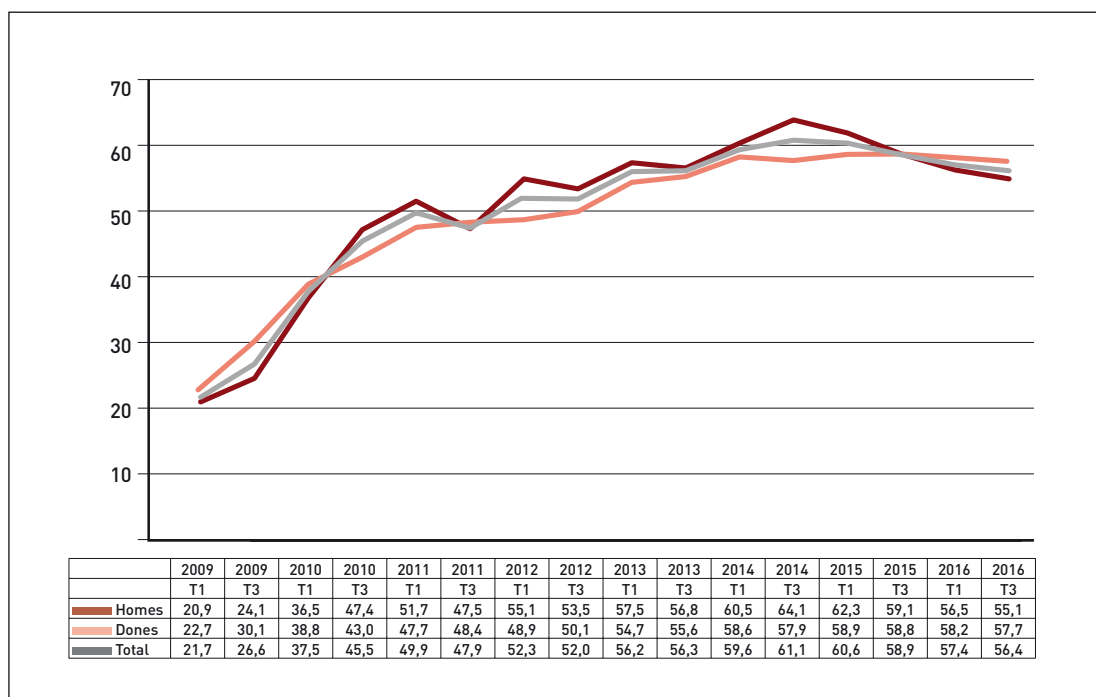
2.2. Atur de llarga durada

Definicions

Taxa d'atur de llarga durada: Percentatge de persones aturades que porten un any o més en situació d'atur en relació a la població activa total.

Taxa d'atur de llarga durada en l'atur total: Percentatge de persones aturades de llarga durada respecte el total de persones aturades.

Gràfica 8. Percentatge d'aturats de llarga durada respecte del total d'aturats a Catalunya. Per sexes, dades trimestrals 2009-2016 (%)

Font: Idescat a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

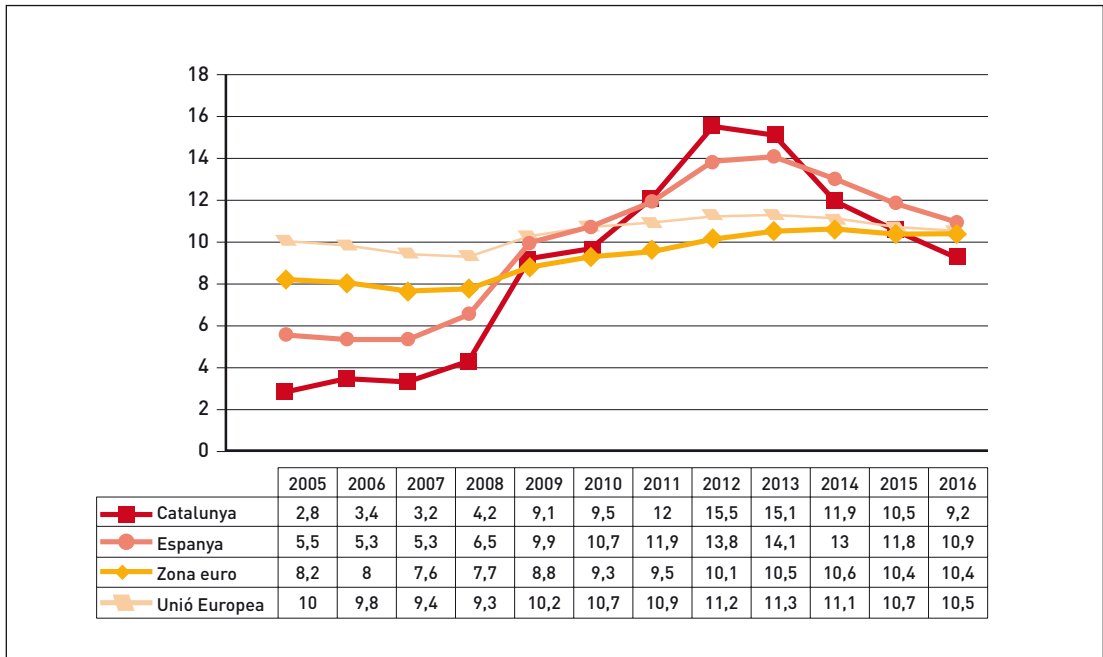
Anàlisi:

- El 2016 la taxa d'atur de llarga durada és del 8,5%, tres punts menys que el 2014. Un 56,4% de les persones aturades fa més d'un any que busquen feina i, en un sistema de protecció social fonamentat en les cotitzacions laborals, les situacions de cronificació de l'atur i d'exhauriment de les prestacions comporten una forta dependència de les ajudes puntuals dels serveis socials o de les entitats socials.

2.3. Llars sense ocupació

Definició | Percentatge de persones de 0 a 17 anys i de 18 a 59 anys que viuen en llars on cap dels seus membres treballa, en relació al total de persones del mateix grup d'edat del conjunt de la població. Aquest indicador ofereix una primera visió de quanta gent pot veure's afectada per les situacions d'exclusió laboral d'altres persones de les quals depenen totalment o parcialment.

Gràfica 9. Població de 0 a 17 anys en llars sense ocupació a Catalunya, Espanya i la Unió Europea, 2005-2016 (%)

Font: Idescat. A partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE i Eurostat

Anàlisi:

- El 2016 gairebé un de cada deu infants viu en una llar sense ocupació (9,2% de la població de 0 a 17 anys a Catalunya, sis punts més que abans de l'inici de la crisi, el 2007). Hi ha una tendència al descens des de 2012 (15,5%), però la xifra actual és encara lluny dels valors de fa deu anys i cal recordar que les persones menors i joves reben prestacions molt limitades en termes absoluts i en comparació amb altres sectors d'edat.

2.4. Condicions de treball

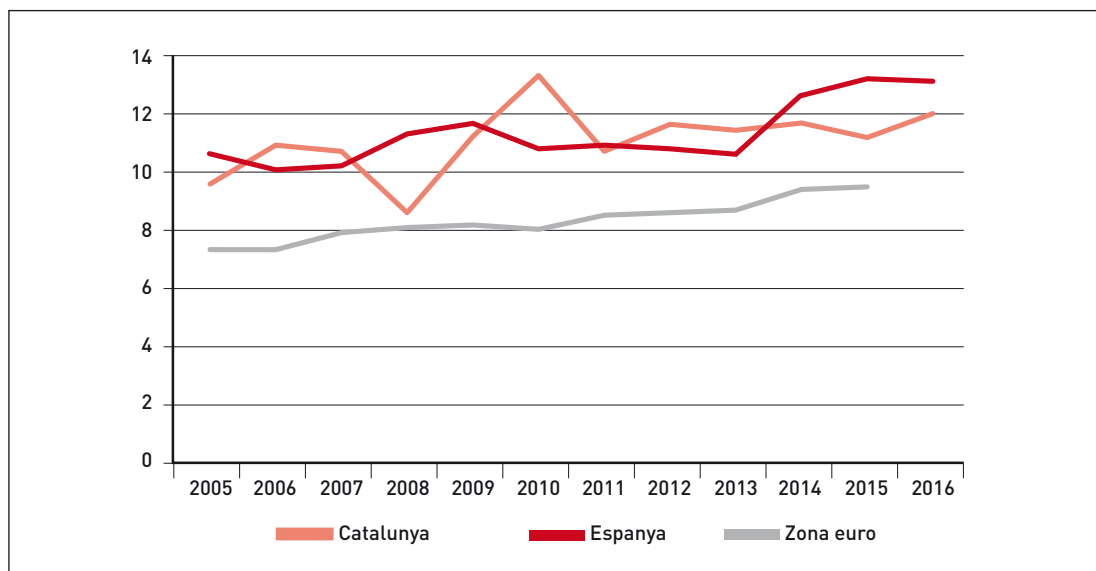
Definicions

Taxa de temporalitat: Proporció de la població ocupada assalariada amb contracte temporal respecte el total de la població ocupada assalariada.

Taxa d'ocupació a temps parcial: Proporció de la població ocupada a temps parcial respecte el total de la població ocupada. S'entén que un contracte és a temps parcial quan s'hagi acordat la prestació de serveis durant un nombre d'hores al dia, a la setmana, al mes o a l'any inferior a la jornada de treball d'un treballador a temps complet comparable.

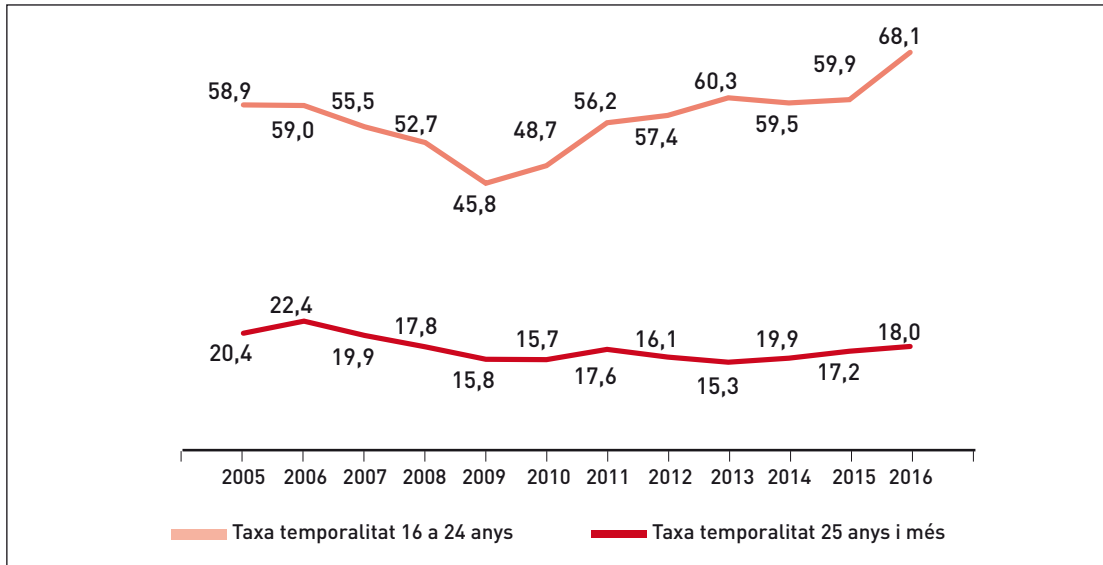
Taxa de risc de pobresa en el treball: Indicador que mostra la proporció de persones que van treballar almenys set mesos durant l'any de referència de la renda (l'any anterior a la data de l'Enquesta de Condicions de Vida) i tenen una renda disponible equivalent per sota del llindar de risc de pobresa.

Gràfica 10. Taxa de risc de pobresa en el treball a Catalunya, Espanya i Zona euro. 2008 -2016 (%)

Font: Idescat. A partir de dades de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE i Eurostat

Gràfica 11. Taxa de temporalitat de joves comparada amb la taxa de temporalitat de la resta de població. 2005-2016 (%)

Font: Idescat a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE

Anàlisi:

- **Tenir feina no garanteix poder cobrir les necessitats bàsiques:** tot i que no disposem d'un indicador global que mostri la dimensió de la precarietat laboral, indicadors parcials com la temporalitat, el tipus de jornada o la retribució ens ofereixen una aproximació a aquesta realitat creixent.
- **Un 12% de les persones amb feina tenen uns ingressos que no superen el llindar de la pobresa.** La proliferació de llocs de treball amb condicions laborals precàries (temporalitat, salaris baixos, etc.) continua alimentant el fenomen dels treballadors i les treballadores pobres: **la taxa de risc de pobresa en el treball ha augmentat del 8,6% el 2008 al 12% el 2016.**
- El mercat de treball actual precaritzat: **un 21,8% de les persones contractades ho són de manera temporal** i aquesta modalitat contractual afecta especialment els joves. La taxa es dispara fins el 68,1% en la franja de 16 a 24 anys.

→ Aportacions qualitatives

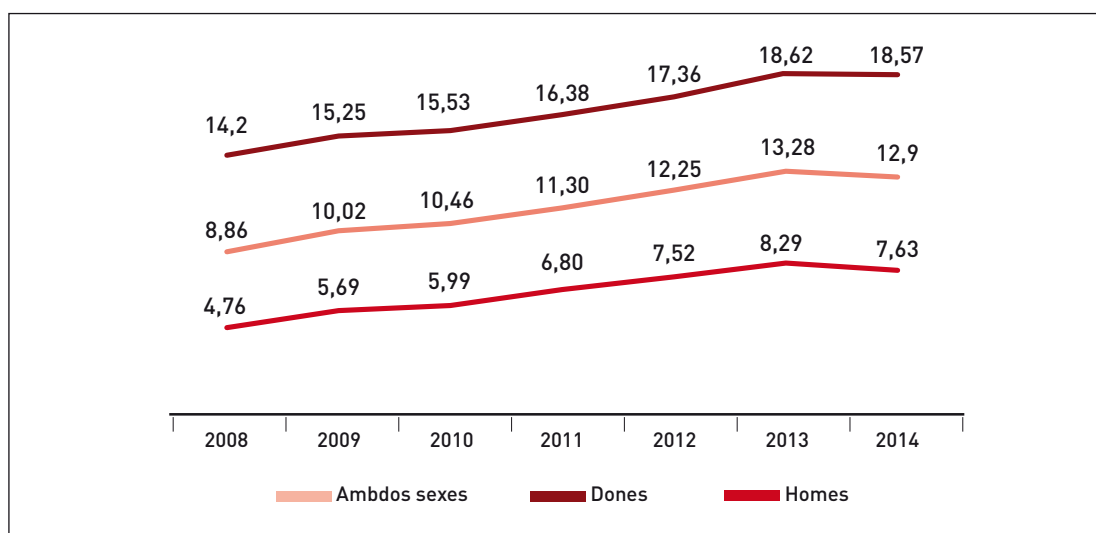
«El 2009 alertàvem que el perill era sortir de la crisi pitjor de com hi havíem entrat, i així està sent. Entràvem amb mecanismes de suport que intentaven reequilibrar les desigualtats i, en aquell moment, sortir pitjor semblava que voldria dir sortir amb menys feina, però el marc ha canviat i l'empitjorament es manifesta d'altres maneres. Les dades donen informació confusa perquè els paràmetres han canviat: disposem de menys drets vinculats a la redistribució i protecció que hauria d'exercir l'Estat, però els indicadors segueixen mesurant en termes de més o menys ocupació i per això expliquen només una part.»

Xavier Orteu, Insercoop

2.5. Ingressos procedents del treball

Definició | A partir de l'Estadística d'Estructura Salarial publicada per l'Institut Nacional d'Estadística i realitzada en el marc de la Unió Europea es poden conèixer dades de la distribució salarial en relació a diferents variables com el sexe o el tipus de contracte laboral. En aquest apartat també s'analitza el salari mínim interprofessional, que és la quantitat retributiva mínima que percep un treballador segons la jornada de treball. El seu valor és fixat anualment pel govern espanyol i es fa tenint en compte factors com l'IPC, la productivitat mitja nacional o l'increment de la participació del treball a la renda nacional.

Gràfica 12. Treballadors amb ingressos menors o iguals al SMI respecte el total de treballadors a Espanya. Per sexe, 2008-2014 (%)

Font: INE, Enquesta d'estructura salarial

Anàlisi:

- El salari mínim interprofessional (SMI) a Espanya és de 655,20 euros mensuals en 14 pagues. A Europa, Eurostat calcula el SMI en 12 pagues i això implica recalculat l'espanyol: en fer-ho, veiem que a l'Estat espanyol és un del països amb un SMI més baix de la Unió Europea i on menys ha crescut durant el període de crisi.

3. SALUT. MORTALITAT, HOSPITALITZACIONS, COMPLEXITAT CLÍNICA I CONSUM DE FÀRMACS

Definicions

Taxa de mortalitat: Nombre de defuncions d'una població concreta per cada mil habitants, durant un període concret de temps.

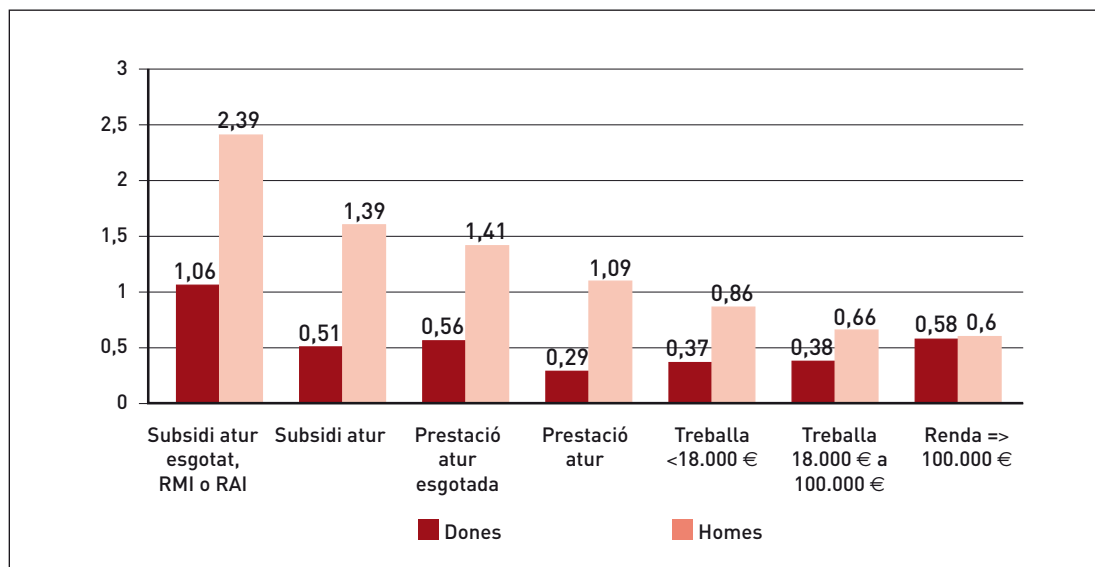
Esperança de vida o expectativa de vida: Mitja de la quantitat d'anys que viu una determinada població en un període determinat.

Taxa d'hospitalització psiquiàtrica: Nombre d'hospitalitzacions psiquiàtriques de residents a Catalunya per cada 1.000 habitants (exclou la població menor de 5 anys).

Persones consumidores de psicofàrmacs: Percentatge de població a la qual s'ha dispensat algun ansiolític, antidepressiu o antipsicòtic (exclou la població menor de 5 anys).

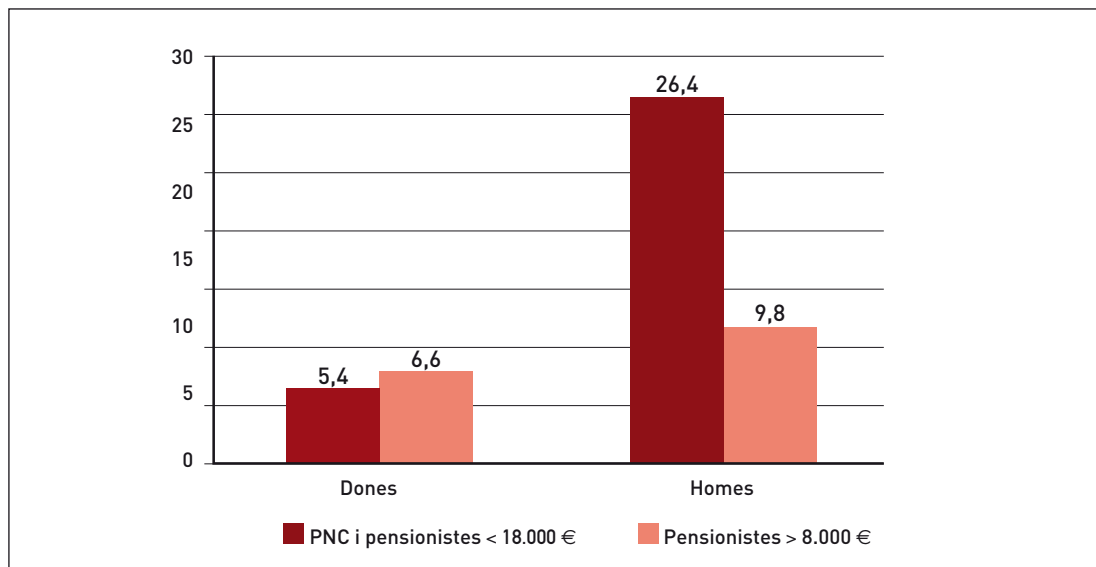
Complexitat clínica: Les tècniques d'estratificació per grau de morbiditat classifiquen la població segons el nombre de patologies cròniques que pateix i la seva gravetat. La combinació del nombre de patologies i la seva gravetat s'utilitza per determinar la complexitat clínica de les persones.

Gràfica 13. Taxa de mortalitat en persones menors de 65 anys a Catalunya. Per sexe i nivell socioeconòmic, 2015 (per 1.000 habitants)

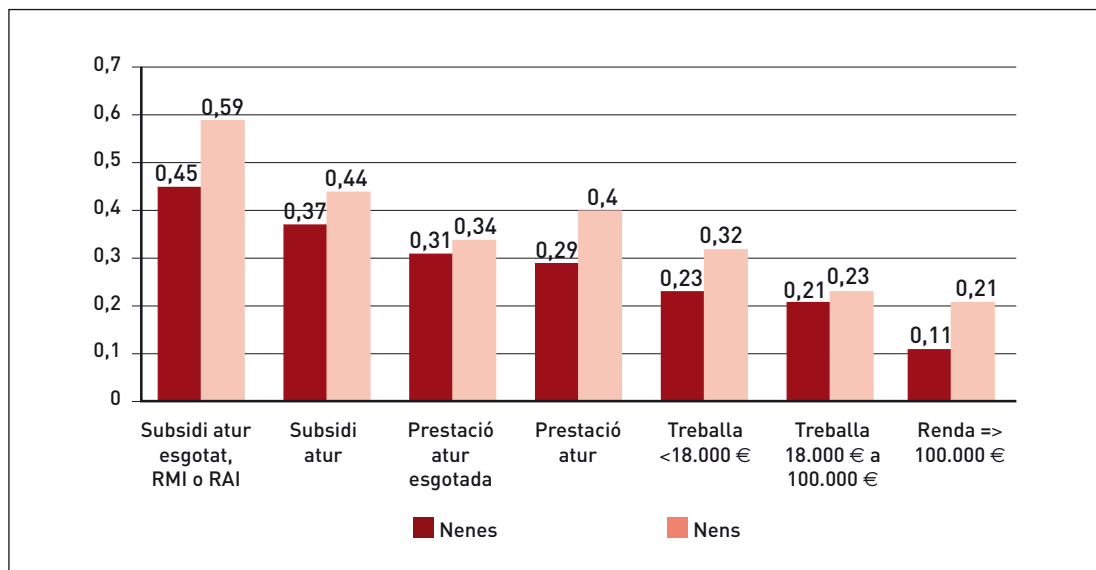
Font: Informe 'Desigualtats socioeconòmiques en la salut i la utilització de serveis sanitaris públics en la població de Catalunya', Observatori del Sistema de Salut de Catalunya

Gràfica 14. Taxa de mortalitat per suïcidi en persones de 65 anys i més a Catalunya. Per sexe i nivell socioeconòmic, 2014 (per 100.000 habitants)

Font: Informe 'Desigualtats socioeconòmiques en la salut i la utilització de serveis sanitaris públics en la població de Catalunya', Observatori del Sistema de Salut de Catalunya

Gràfica 15. Proporció d'infants amb complexitat elevada i nivell socioeconòmic familiar a Catalunya, 2015 (%)

Font: Informe 'Desigualtats socioeconòmiques en la salut i la utilització de serveis sanitaris públics en la població de Catalunya', Observatori del Sistema de Salut de Catalunya

Anàlisi:

- Els homes amb menor nivell socioeconòmic tenen una taxa de mortalitat fins a quatre vegades superior a aquells amb rendes superiors als 100.000 euros. En el cas de les dones, la taxa és dues vegades superior.
- Les condicions materials de vida tenen incidència en la taxa de mortalitat per suïcidi. En els homes de més de 65 anys, la taxa entre els que tenen menys ingressos (menys de 18.000 euros) duplica la incidència entre els que tenen més ingressos (més de 18.000 euros). [Vegeu [informe complet](#)]
- Les persones amb menys nivell socioeconòmic tenen una major proporció de complexitat elevada en la seva salut, tant en la població adulta com en la infantil. Tot i que les persones menors de 15 anys són un grup poblacional on la complexitat elevada és menys freqüent, les condicions materials de vida afecten decisivament la seva salut.
- Les visites a un centre de salut mental són molt superiors en les persones amb baixos recursos econòmics: la proporció es multiplica per deu entre els homes i per nou entre les dones que han esgotat un subsidi d'atur o viuen amb la Renda Mínima d'Inserció (RMI). Entre els infants, el percentatge es multiplica per quatre en el cas de les nenes i per cinc en el dels nens amb menor nivell socioeconòmic. [Per ampliar sobre les taxes d'hospitalització psiquiàtrica, sobre la incidència de psicofàrmacs, ansiolítics, antidepressius o antipsicòtics, [Vegeu [informe complet](#)]
- En contextos de crisi econòmica s'ha documentat l'augment dels suïcidis o de malalties relacionades amb la salut mental en persones amb dificultats per trobar o mantenir una feina, i per pagar l'habitatge, entre altres. Les situacions de precarietat, vulnerabilitat i pobresa poden influir decisivament en la salut de les persones. [Per ampliar amb l'exemple de la ciutat de Barcelona [Vegeu [informe complet](#)]

→ Aportacions qualitatives

«Els impactes en la salut no s'acostumen a tenir presents, ni a comptabilitzar, quan pensem en el que necessiten les persones. Es tenen en compte els ingressos, però no el que arrossega la persona i el cost que té sortir-se'n, que no és només econòmic. Viure en una habitació en lloc d'un pis impacta en la salut.»

Sira Vilardell, Fundació Surt

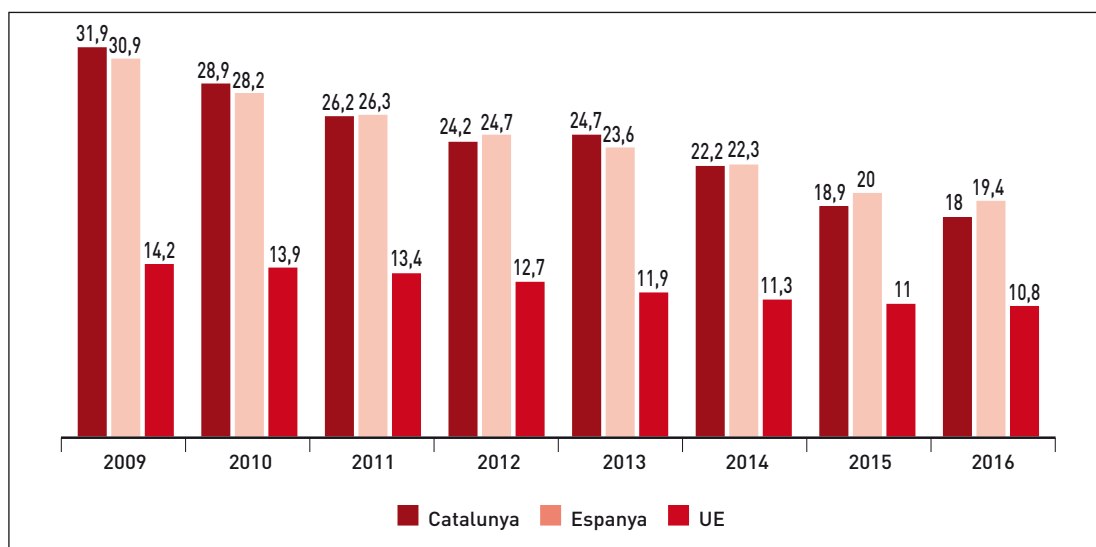
«Hi ha fills i filles de famílies d'origen estranger que es queden sense NIE després de fer la trajectòria educativa al nostre país perquè els seus pares perden la feina. Aquests infants o joves de famílies pobres pateixen moltes situacions associades als problemes socioeconòmics: angoixa, problemàtiques intrafamiliars, salut mental o física, nusos que no se sap per on sortiran... És un cercle.»

Karmele Equiza, Fundació Adsis

4. EDUCACIÓ, ATUR I POBRESA

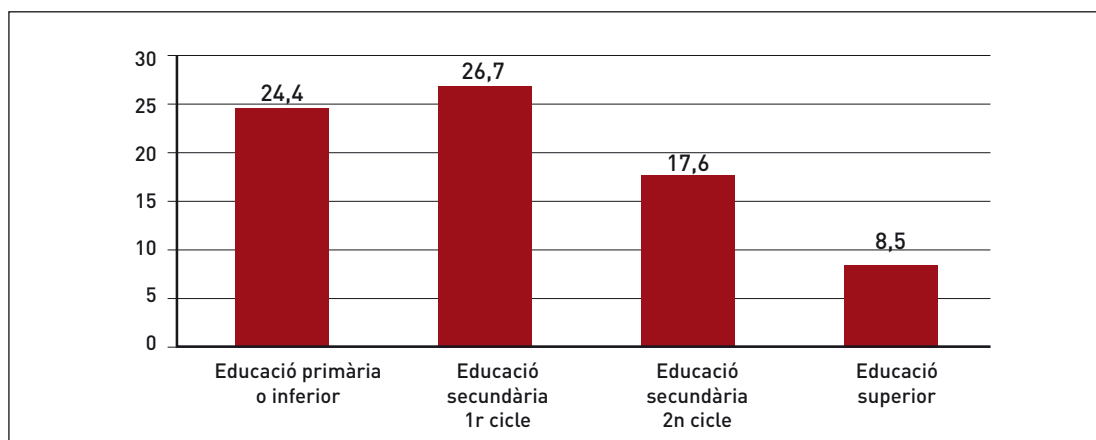
Definició | L'abandonament prematur dels estudis és el percentatge de la població d'entre 18 i 24 anys que ha assolit com a màxim la primera etapa de l'educació secundària respecte al total de població del mateix grup d'edat, i que no ha rebut cap educació o formació en les quatre setmanes precedents a l'entrevista. Es tracta d'un indicador clau per veure l'evolució dels resultats de la política educativa orientada a augmentar el percentatge de joves amb titulació postobligatòria. La Unió Europea s'ha proposat reduir l'indicador d'abandonament prematur dels estudis al 10%.

Gràfica 16. Evolució de l'índex d'abandonament prematur dels estudis a Catalunya, Espanya i la Unió Europea, 2009-2016 (%)

Font: Idescat, INE i Eurostat

Gràfica 17. Taxa de població en risc de pobresa per nivell de formació assolit (16 anys i més) a Catalunya, 2016 (%)

Font: Idescat, a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Anàlisi:

- El 2016 l'índex d'abandonament prematur dels estudis és del 18% a Catalunya i 19,4% a Espanya, seguint una tendència de reducció des de l'any 2009, quan era d'un 31,9% a Catalunya i 30,9% a Espanya. Aquestes xifres encara estan lluny, però, del 10,8% que es registra a la Unió Europea i mostren un fort desequilibri entre homes (21,8%) i dones (15,8%). El fenomen és preocupant si tenim present que **l'educació és un factor clau per trencar la transmissió de la pobresa i millorar les condicions laborals i de vida**. Quedar-se amb el nivell educatiu obligatori o no assolir-lo comporta major risc de patir situacions d'atur, males condicions laborals i, en definitiva, vulnerabilitat i pobresa. [Per ampliar sobre l'atur segons el nivell formatiu assolit i sobre l'accés a la universitat, [Vegeu [informe complet](#)]
- El 24,4% de les persones amb un nivell formatiu d'educació primària o inferior està en risc de pobresa i, a partir d'aquí, **la taxa de risc de pobresa disminueix a mesura que s'incrementa el nivell de formació assolit**: és del 26,7% entre les persones amb el primer cicle d'educació secundària, del 17,6% entre les que tenen educació secundària de segon cicle i del 8,5% entre les persones amb estudis superiors.

→ Aportacions qualitatives

«El nostre sistema educatiu està pensat per anar passant amb èxit, i si algú es queda encallat, la incertesa és total. La falta d'expectatives i de recursos no ajuda a continuar la formació de les persones joves.»

Karmele Equiza, Fundació Adsis

«Hi ha una interrelació entre el nivell econòmic de les famílies, les possibilitats d'ocupació i la formació que es tindrà. Sovint les dones abandonen la formació perquè assumeixen altres responsabilitats relacionades amb la llar i la cura de les persones.»

Teresa Crespo, ECAS

«Hi ha barris amb molta immigració de totes les nacionalitats en què el ritme educatiu és més baix que a d'altres. Des dels serveis socials i les escoles es deriva alguns d'aquests infants a centre oberts, on se'ls dona suport en la formació, però passen a estar en una llista d'espera d'anys. Tenim infants en espera apuntats des de 2011. Calen urgentment més recursos.»

Lídia Solé, Fundació Salut Alta

5. HABITATGE, DESNONAMENTS I POBRESA ENERGÈTICA

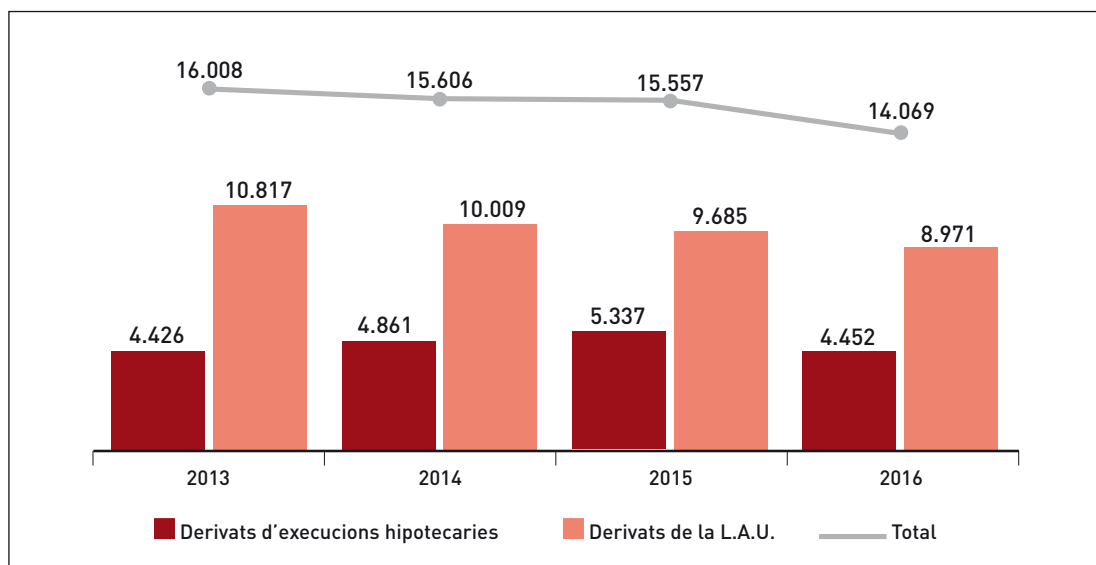
Definicions

Desnonament: Un desnonament suposa la privació de la persona de poder utilitzar l'immoble mitjançant una resolució judicial per incompliment del contracte d'arrendament (en el cas del lloguer) o per impagament de la hipoteca.

Execució hipotecària: Procés mitjançant el qual s'ordena la venda d'un bé immoble que estava gravat amb una hipoteca per incompliment del deutor de les obligacions garantides amb la hipoteca. L'objectiu d'aquesta estadística és oferir trimestralment el nombre de certificacions d'execucions hipotecàries que s'inicien i s'inscriuen als Registres de Propietat durant el trimestre de referència.

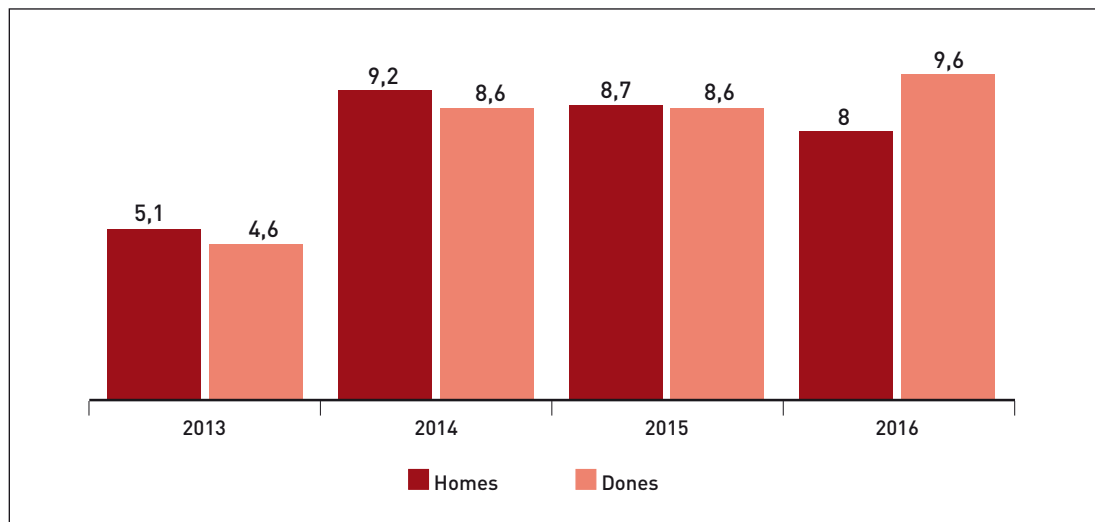
Pobresa energètica: El concepte està en discussió tant per la manca d'una definició que generi consens com per les visions contraposades sobre si és una manera de fer visibles les concrecions de la pobresa o una possible distracció de l'atenció a la pobresa. Hi ha un acord entre diferents espais que assenyalaria la pobresa energètica com una situació en la qual una llar és incapaç de pagar una quantitat d'energia suficient per a la satisfacció de les seves necessitats domèstiques i/o es veu obligada a destinar una part excessiva dels seus ingressos a pagar la factura energètica del seu habitatge. Per aprofundir en el debat sobre el concepte de pobresa energètica vegeu l'informe *Pobresa i privació de subministraments bàsics. 'Pobresa energètica' a Catalunya* (ECAS, 2016).

Gràfica 18. Desnonaments practicats pel Tribunal Superopr de Justícia a Catalunya, 2013-2016 (milers)

Font: Consejo General del Poder Judicial

Gràfica 19. Població amb dificultats per mantenir l'habitatge a una temperatura adequada per sexe a Catalunya, 2013-2016 (%)

Font: Idescat. A partir de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE

Anàlisi:

- L'any 2016 Catalunya ha estat la comunitat autònoma en la que s'han practicat més desnonaments: 14.069, el 22,3% de tots els executats a Espanya. Hi ha un descens respecte els 15.606 de 2014, però continua sent un volum molt considerable. El 63,76% dels desnonaments a Catalunya són per impagament del lloguer, una xifra que –amb petites oscil·lacions– es manté en els darrers anys.
- Un 9,6% de les dones i un 8% dels homes no pot mantenir el seu habitatge a una temperatura adequada i la xifra augmenta fins l'11,9% entre les persones de 16 a 29 anys.

→ Aportacions qualitatives

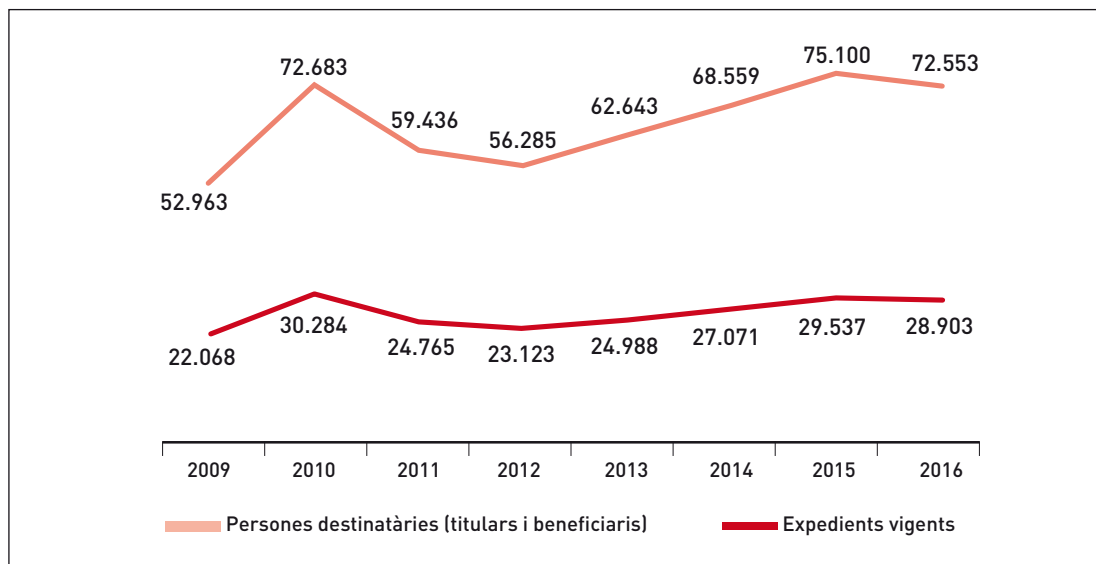
«Disposar d'una llar és essencial, però la llista d'espera per a un habitatge social està desbordada i quan busques lloguers no trobes res per sota dels 500 euros al mes. Si cobres 600 euros mensuals o un PIRMI, no ho pots pagar.»

Lídia Solé, Fundació Salut Alta

6. PROTECCIÓ SOCIAL. RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ

Definició | El Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció (PIRMI), creat el 1997, té la finalitat de prestar el suport adequat a totes les persones que els calgui per tal d'atendre les seves necessitats bàsiques i afavorir la seva inserció o reinserció social i laboral. Entre les actuacions previstes dins dels plans individuals s'hi inclou la prestació econòmica que es considera en aquest apartat. La llei catalana de mesures fiscals i financeres 7/2011 supedita el programa a la disponibilitat pressupostària i introdueix restriccions en l'accés a la RMI, que perd així de facto la seva condició de dret subjectiu.

Gràfica 20. Evolució del nombre de prestacions de RMI a Catalunya, 2009-2016

Font: Observatori del Treball i Model productiu del Departament de Treball, afers socials i famílies de la Generalitat de Catalunya

Anàlisi:

- El nombre d'expedients del programa de RMI disminueix lleugerament el 2016 després d'haver augmentat entre 2012 i 2015. El nombre de persones titulars i beneficiàries també ha disminuït el darrer any, de 75.100 el 2015 a 72.553 el 2016.
- Les limitacions del sistema actual de prestacions posen de manifest la **necessitat de reformular el model i l'enfocament de les polítiques socials**. El ple desplegament de la Renda Garantida de Ciutadania podria permetre assegurar a tothom els ingressos mínims per a una vida digna i facilitaria la unificació dels diversos ajuts actuals en una única prestació, la qual cosa facilitaria la gestió del sistema i afavoriria una optimització dels recursos disponibles.

→ Aportacions qualitatives

«Les ajudes i prestacions s'haurien d'adaptar al context que tenim, ja que ara no s'ajusten als perfils de les persones que les necessiten. La pobresa és molt més severa i no ens hauríem de guiar només pel criteri d'ingressos econòmics.»

Sira Vilardell, Fundació Surt

7. PENSIONS

7.1. Impacte de les pensions en la pobresa

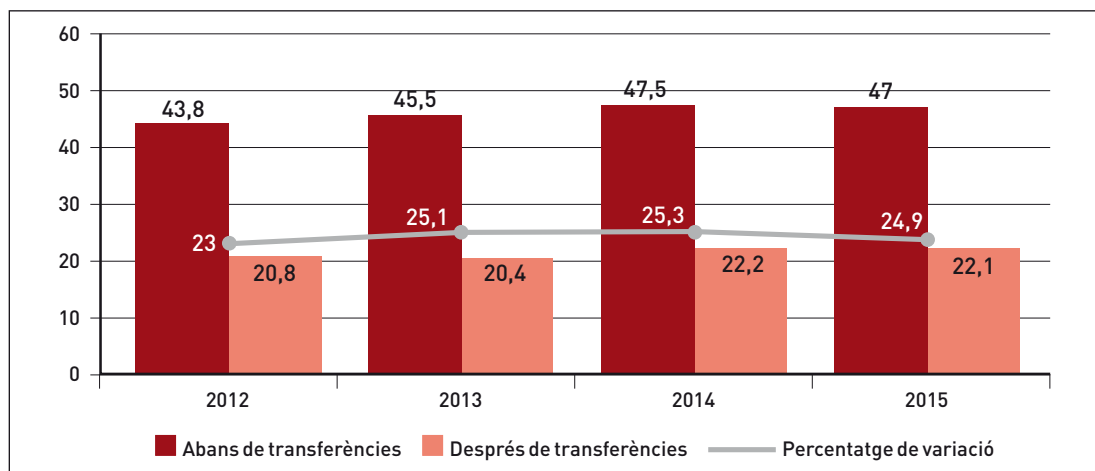
Definicions

Pensions contributives: És una transferència de l'Estat derivada del dret originat per la persona en la seva participació en el mercat de treball. El beneficiari pot ser la mateixa persona (jubilació i invalidesa) o algun familiar (viudetat, orfenesa i a favor de familiars). La pensió SOVI també es considera una pensió contributiva però deriva d'un règim anterior a la constitució de la Seguretat Social.

Pensions no contributives: És una prestació en favor d'aquelles persones que no tenen dret a rebre una prestació contributiva i estan en situació de necessitat. Inclou la prestació per vellesa i per incapacitat.

L'Estat garanteix un import mínim de les pensions fent que aquelles que no arriben al mínim establert es beneficiïn d'un complement de mínims. Les pensions contributives són finançades per la Seguretat Social a través de les cotitzacions socials mentre que les prestacions no contributives i el complement de mínims es financen amb impostos.

Gràfica 21. Taxa de risc de pobresa abans i després de les transferències a Espanya, 2012-2015 (%)

Font: Eurostat

Taula 5. Mitjana pensions contributives a Catalunya: distribució per trams de quantia, 2013-2016 (%)

	0-700€	700-1.000€	1.000-2.000€	Més de 2.000€	Total pensions	Mitjana pensió (*)
2013	51,8%	17,4%	24,2%	6,6%	1.629.995	885,21
2014	50,7%	17,5%	24,6%	7,1%	1.651.569	901,04
2015	49,6%	17,6%	25,0%	7,8%	1.668.602	918,37
2016	48,4%	17,7%	25,5%	8,4%	1.685.270	936,95

(*) Mitjana mensual amb les pagues extres prorratejades
 Font: Estadístiques de la Seguretat Social. Pensions i pensionistes

Anàlisi:

- La **taxa de risc de pobresa abans i després** de les transferències socials quantifica l'esforç que realitza el sistema de protecció social per a la reducció de la pobresa. **Les transferències socials redueixen en quasi un 25% el risc de pobresa i les pensions hi tenen el pes majoritari.**
- La distribució per trams de quantia mostra que hi ha una **elevada dispersió: la majoria de les pensions es concentra per sota dels 700 euros mensuals**, un import inferior al salari mínim interprofessional. La suma dels dos primers trams mostra que dues terceres parts de les pensions contributives tenen un import inferior als 1.000 euros mensuals.
- **Més del 90% de les pensions de viudetat amb imports inferiors als 700 euros són de dones** majors de 65 anys, però les que tenen un major percentatge de pensions baixes són les d'orfenesa (93%) i a favor de familiars (75%).

7.2. Bretxa de les pensions entre homes i dones

Definició | La bretxa de les pensions és la diferència entre la pensió mitjana de les dones respecte a la dels homes. És una mesura de la desigualtat que fa palesa la major precarietat laboral de les dones.

Taula 6. Bretxa de les pensions de jubilació a Catalunya, 2012-2016

	Pensió mitjana (€ mes). Homes	Pensió mitjana (€ mes). Dones	Dif. Dones/Homes (%)
2012	1.187,63	658,97	-44,5%
2013	1.225,64	688,24	-43,8%
2014	1.247,27	708,10	-43,2%
2015	1.270,83	729,55	-42,6%
2016	1.295,07	753,31	-41,8%

Font: Estadística Seguretat Social. Pensions i pensionistes
 Nota: Mitjana mensual amb les pagues extres prorratejades

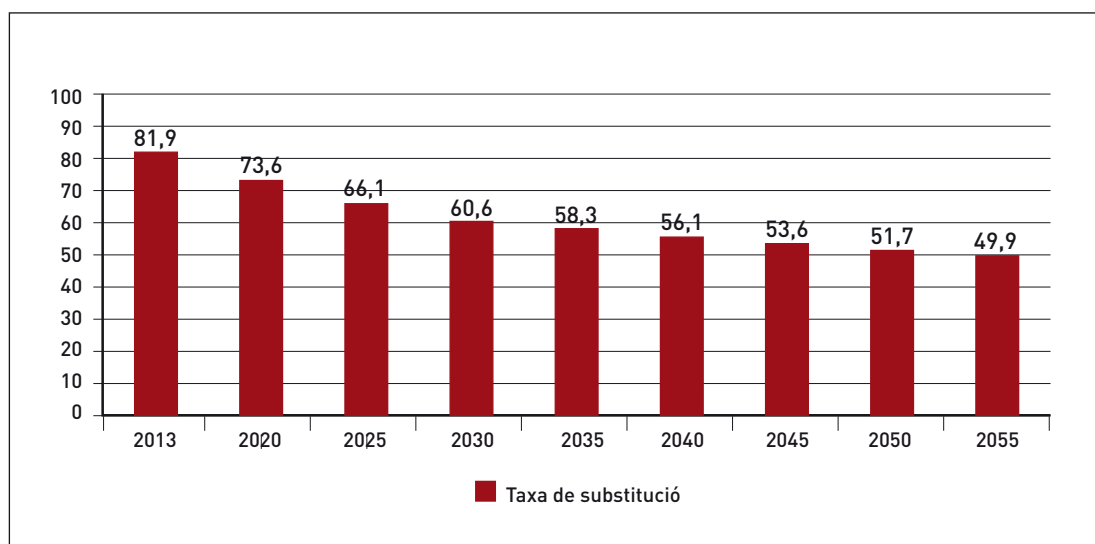
Anàlisi:

- La bretxa en les pensions de jubilació de la Seguretat Social és de quasi el 42%, fruit de vides laborals més curtes, major índex de treballs a temps parcial i sous més baixos.
- Menys d'un 50% de les dones reben una pensió de jubilació, mentre que tres quartes parts dels homes en són beneficiaris. [Vegeu [informe complet](#)]

7.3. Capacitat adquisitiva dels pensionistes en el present i en el futur**Taula 7. Comparativa entre l'índex de revalorització de les pensions i l'índex de preus al consum, 2014-2016**

	2014	2015	2016
Revalorització pensions (%)	0,25	0,25	0,25
Evolució IPC anual (%)	-1	0	1,6
Dif. Pensions / IPC (%)	1,25	0,25	-1,35

Font: INE i IMSERSO

Gràfica 22. Estimacions de l'evolució de la taxa de substitució a Espanya, 2013-2055 (%)

Font: Comissió Europea

Anàlisi:

- A partir de l'any 2014 les pensions deixen d'actualitzar-se segons la variació de l'IPC i ho fan amb l'Índex de Revalorització de les Pensions (IRP) fixat pel Govern, que no té en compte l'encariment del cost de la vida (es fixa en altres ítems relacionats amb la salut financera de la Seguretat Social i de l'economia en general). Els anys 2014, 2015 i 2016 l'IRP ha estat del 0,25%, el mínim possible, i l'efecte sobre les pensions d'aquesta actualització inferior a l'IPC és que **es deteriora el poder adquisitiu dels pensionistes: el 2016 les pensions han perdut un 1,6% del seu valor.**
- L'enduriment dels requisits per determinar la pensió de jubilació (lleis 27/2011 i 23/2013) farà que l'import de les noves pensions disminueixi progressivament al llarg dels propers anys. Les projeccions de la Unió Europea mostren que **en poc més d'una dècada 12-13 anys (2030), la pensió mitjana pot disminuir fins a un 60% del darrer salari percebut**, i l'any 2055 representarà menys de la meitat del darrer salari.
- Segons l'*Informe sobre l'envelliment* de la Comissió Europea (2015), la reforma de les pensions a l'Estat espanyol (2011-2013) farà disminuir la «taxa de substitució» de les mateixes, la qual cosa farà augmentar el nombre de pensions de jubilació amb quanties mensuals inferiors al salari mínim interprofessional. Si el mercat laboral no millora, d'aquí a 15-20 anys més de tres quarts dels pensionistes es poden trobar amb quanties per sota del llindar de pobresa.